

Kemijärven kaupungin varhaiskasvatuspalvelut

VARHAISKASVATUKSEN LAADUNHALLINNAN JA ARVIOINNIN KÄSIKIRJA

Hyvinvointilautakunta 3.11.2020

Sisällys

1 Varhaiskasvatuksen laadun arviointi	3
1.1 Arviointi paikallisella tasolla.....	5
1.2 Varhaiskasvatuksen laadun ja arvioinnin kehittämisen malli.....	5
1.3 Arvot.....	7
2 Laadunhallinta – ja arviointi paikallisella tasolla.....	8
3 Laadun rakennetekijät paikallisella tasolla	8
3.1 Varhaiskasvatuksen riittävyys, saatavuus, saavutettavuus ja inklusiivisuus	10
3.2 Varhaiskasvatusta ohjaava opetussuunnitelma	11
3.3 Henkilöstön perus- ja täydennyskoulutus sekä osaamisen kehittäminen	11
3.4 Varhaiskasvatuspalvelujen ohjaus, neuvonta ja valvonta	11
3.5 Yhtenäinen koulutus- ja kasvatusjärjestelmä ja siirtymävaiheet	12
3.6 Varhaiskasvatuksen työaikarakenteet ja -suunnittelu.....	12
3.7 Lapsiryhmän rakenne ja koko	12
3.8 Varhaiskasvatuksen oppimisympäristöt	13
4 Laadun prosessitekijät paikallisella tasolla	14
4.1 Henkilöstön ja lapsen välinen vuorovaikutus	14
4.2 Pedagoginen suunnittelu, dokumentointi, arviointi ja kehittäminen	14
4.3 Pedagoginen toiminta ja oppimisympäristöt.....	15
4.4 Johtaminen pedagogisen toiminnan tasolla	15
4.5 Vertaisvuorovaikutus ja ryhmän ilmapiiri	15
4.6 Henkilöstön keskinäinen vuorovaikutus ja monialainen yhteistyö	16
4.7 Henkilöstön ja huoltajien välinen vuorovaikutus	16
5 Arvioinnin vuosikello	17
5.1 Vakarukkanen.....	18
5.2 Pedatiimit	18
5.3 Vasutyöryhmä	18
6 Laatukäsikirjan käyttöohjeet.....	19
Varhaiskasvatuspalvelujen paikallisesti sovitut arviointikäytännöt toimintavuosille 2020-2022	19
6.2 Varhaiskasvatuksen laadun prosessitekijät toimintavuosille 2020 - 2022	20

1 Varhaiskasvatuksen laadun arviointi

Varhaiskasvatuksen järjestäjiä ja toimintamuotoja koskee lakisääteinen itsearviointivelvoite, jolla tarkoitetaan järjestäjän tekemää suunnitelmallista ja säännöllistä arviointia omasta toiminnastaan, sen vahvuuksista ja kehittämistarpeista. Myös yksityiset palveluntuottajat ovat velvoitettuja arvioimaan omaa toimintaansa. Itsearviointitehtävän lisäksi varhaiskasvatuksen järjestäjien ja palveluntuottajien tulee osallistua toimintansa ulkopuoliseen arviointiin.

Arvioinnin tavoitteista ja laajuudesta riippuen tuloksista tiedotetaan alueellisesti ja/tai yksikön sisällä. Myös lasten ja heidän huoltajiensa tulee saada tietoa arviointituloksista. Lisäksi varhaiskasvatuksen asioista vastaavat kuntien poliittiset ja hallinnolliset päätöksentekuelimet tarvitsevat säännöllistä arviointitietoa päätöstensä tueksi.

Arvioinnin tulee olla osa järjestäjän tai yksityisen palveluntuottajan laajempaa laadunhallintajärjestelmää. Toiminnan kehittämiseen tulee olla yhteydessä järjestäjän tai yksityisen palveluntuottajan strategiaan, arvoihin, visioon ja toiminta-ajatukseen.

Yksityinen palveluntuottaja vastaa toimintansa laadusta ja siitä, että asiakkaalle järjestettävä palvelukokonaisuus täyttää sille asetetut vaatimukset. Yksityisen palveluntuottajan on laadittava omavontasuunnitelma varhaiskasvatustoiminnan asianmukaisuuden varmistamiseksi.

Varhaiskasvatuksen laadun arvioinnin, perusteiden ja suositusten laatimisesta vastaa kansallinen koulutuksen arviointikeskus (Karvi). Karvin varhaiskasvatuksen arviointiin liittyvä kehittämistehtävä pohjautuu opetus- ja kulttuuriministeriön yleissivistävän koulutuksen ja varhaiskasvatuksen osaston esitykseen, jonka mukaisesti Karvin tehtäväksi asetettiin pitkäjänteisen varhaiskasvatuksen arviointisuunnitelman laatiminen sekä kansallisen varhaiskasvatuksen arvioinnin kehittäminen. Karvin tehtävistä ja organisoinnista säädetään laissa ja asetuksessa.

Keskeisimmät perusteet suomalaiselle varhaiskasvatuksen laadulle nousevat varhaiskasvatusta ohjaavasta lainsäädännöstä, varhaiskasvatussuunnitelman perusteista sekä kansallisesta ja kansainvälisestä asiantuntija- ja tutkimustiedosta. Varhaiskasvatuksen järjestämisessä on otettava huomioon myös velvoitteet, jotka tulevat muusta lainsäädännöstä sekä kansainvälisistä sopimuksista, kuten YK:n lapsen oikeuksien sopimus, joihin Suomi on sitoutunut.

Näiden pohjalta Karvin asiantuntijaryhmä on laatinut mallin varhaiskasvatuksen laadun tekijöistä. Mallissa laadun indikaattorit kuvaavat laadukasta ja tavoiteltavaa varhaiskasvatusta ja antavat suuntaviivoja kansallisesti yhtenäiselle arvioinnille. Laadun indikaattorit ovat johdettu varhaiskasvatuslaista, varhaiskasvatussuunnitelman perusteista sekä kansallisesta ja kansainvälisestä tutkimuksesta varhaiskasvatuksen laadun keskeisistä tekijöistä.

Varhaiskasvatuksen järjestäjä tai yksityinen palveluntuottaja voivat laatia indikaattorien pohjalta tarkemmat arviointikriteerit sekä arviointiin liittyvät työkalut.

Varhaiskasvatuksessa arvioidaan henkilöstön toimintaa ja lapsen kohtaamaa varhaiskasvatuksen laatua. Tavoitteita kuvaillaan tarkemmin indikaattorien eli laatua kuvaavien ominaisuuksien avulla. Indikaattorit konkretisoivat tavoitteet arvioivaan muotoon. Arviointitiedon keräämiseksi indikaattorit käsitteellistetään kriteereiksi eli arviointiperusteiksi. Nämä ovat käytäntöä kuvailevia väittämiä tai kysymyksiä. Kriteerien määrittelyn pohjalta kootaan arviointityökaluja, jonka avulla varsinainen arviointi toteutetaan. Menetelminä voivat olla esimerkiksi kyselyt, systemaattinen havainnointi tai pedagogiseen dokumentointiin liittyvät prosessit.

Kuvio 1. Esimerkki systemaattisen arvioinnin etenemisestä

1.1 Arviointi paikallisella tasolla

Paikallisella tasolla varhaiskasvatuksen järjestäjien ja yksityisten palveluntuottajien tulee arvioida palvelujen järjestämisen kokonaisuutta ja paikallisia varhaiskasvatussuunnitelmia sekä niiden toteutumista. Suunnan varhaiskasvatuksen järjestämiselle ja toteuttamiselle antaa paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma, joka on ohjaava normi ja velvoite sekä pedagoginen ja strateginen asiakirja, jota tulee arvioida ja kehittää.

Paikalliseen varhaiskasvatussuunnitelmaan on kirjattu varhaiskasvatuksen arviointitehtävät sekä menetelmät kansallisella tasolla, kuntatasolla, yksikkötasolla ja yksilötasolla. Laatukäsikirjaan on kirjattuna paikallisesti sovitut arvioinnin rakenteet. Tässä asiakirjassa arvioinnin prosessit, tavoitteet ja toteutuminen avataan paikallista varhaiskasvatussuunnitelmaa tarkemmin.

Varhaiskasvatuksen järjestäjä tai yksityinen palveluntuottaja:

- Luo toimivat laadunhallinnan ja arvioinnin rakenteet
- Seuraa ja arvioi säännöllisesti ja systemaattisesti järjestämäänsä varhaiskasvatusta, varhaiskasvatussuunnitelmia ja niiden toteutumista eri toimintamuodoissa
- Päättää järjestäjä- ja yksikötason arviointimenetelmät ja julkaisutavat
- Varmistaa lasten ja huoltajien osallisuuden arviointiprosessissa
- Hyödyntää arvioinnissa saatuja tietoja palvelujen johtamisessa ja kehittämisessä
- Osallistuu ulkoiseen arviointiin

1.2 Varhaiskasvatuksen laadun ja arvioinnin kehittämisen malli

Laadun rakennetekijät ovat varhaiskasvatuksen järjestämiseen liittyviä reunaehtoja, joita ovat esimerkiksi varhaiskasvatusta ohjaava opetussuunnitelma, henkilöstön koulutus, työaikarakenteet, lapsiryhmien rakenne ja koko sekä tilat. Laadun rakennetekijät liittyvät siihen kuka vastaa varhaiskasvatustoiminnasta, missä varhaiskasvatustoiminta tapahtuu ja millaiset puitteet toiminnalle luodaan. Rakennetekijät luovat reunaehtoja pedagogiselle toiminnalle. Varhaiskasvatussuunnitelma on keskeinen laadun rakennetekijä.

Yhdenvertaisuutta varmistavia tekijöitä ovat palvelujen riittävyys, saatavuus sekä inklusiivisuus. Toimivilla ja suunnitelluilla rakenteilla varmistetaan kansallisen tason säädösten ja asetusten siirtymien varhaiskasvatuksen päivittäiseen toimintaan. Varhaiskasvatuksen saavutettavuus ja saatavuus asettavat rakenteellisia reunaehtoja lasten erilaisille siirtymille varhaiskasvatusjärjestelmässä ja sen jälkeen. Silloin kun erilaiset siirtymät ovat huolellisesti suunniteltuja, toteutettuja ja muodostavat johdonmukaisen jatkumon, niillä on myönteinen vaikutus lapsen kokonaisvaltaiseen kehitykseen.

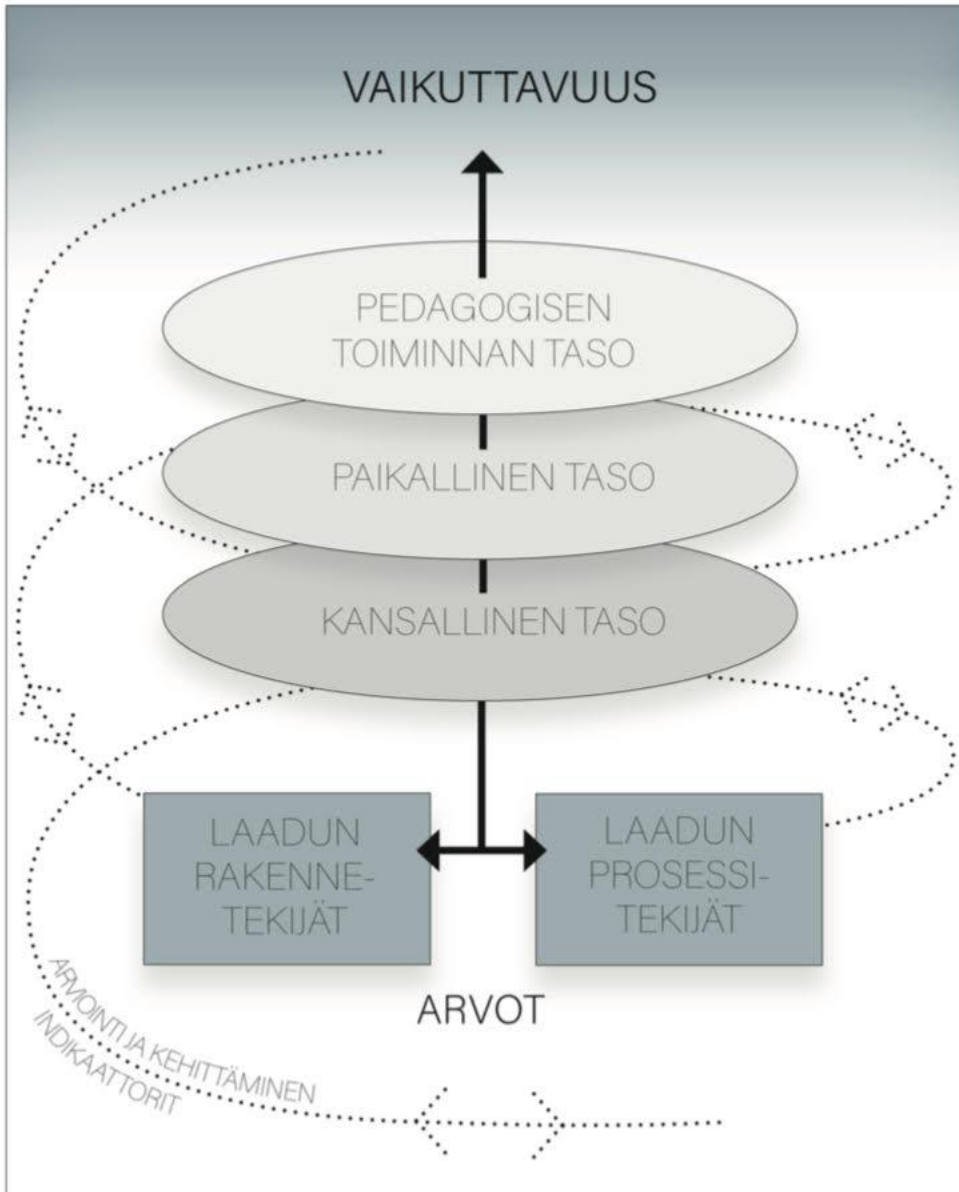
Rakennetekijöihin sisältyy myös pätevä ja ammattitaitoinen henkilöstö ja johtaminen on osa laadusta varhaiskasvatusta. Paikallisella tasolla toimiva ja tarkoituksenmukainen johtamisjärjestelmä on keskeinen laadun rakennetekijä.

Laadun prosessitekijät ovat yksikön pedagogista toimintakulttuuria kuvaavia tekijöitä, joilla on suora yhteys lapsen kokemukseen. Prosessitekijöitä ovat lasten, aikuisten, huoltajien ja henkilöstön väliset vuorovaikutussuhteet sekä pedagoginen toiminta lapsiryhmissä. Lisäksi prosessitekijöitä ovat pedagogiikan johtaminen, suunnittelu, toteuttaminen, arviointi ja kehittäminen ja eri osapuolten osallisuuden kokemukset. Prosessitekijät kuvaavat siis sitä, miten varhaiskasvatukselle asetettuja tavoitteita ja sisältöjä käytännössä toteutetaan. Varhaiskasvatuksen laatu koostuu näiden tekijöiden yhteisvaikutuksessa ja niitä tulee tarkastella toisiaan täydentävinä tekijöinä. Ne todentuvat kansallisella, paikallisella ja pedagogisen toiminnan tasolla. Varhaiskasvatuksen laadun prosessitekijöillä tarkoitetaan sellaisia ydintoimintoja, joilla on suora yhteys lapsen kokemukseen, siis sitä, miten opetussuunnitelmat kääntyvät pedagogiseksi toiminnaksi lapsiryhmässä. Prosessilaadun tekijät ilmenevät päivittäisissä kohtaamisissa varhaiskasvatushenkilöstön, lasten ja perheiden kesken.

Varhaiskasvatukseen liittyviä prosessilaadun tekijöitä ovat pedagoginen toiminta, sen johtaminen sekä suunnittelu, toteuttaminen, arviointi ja kehittäminen suhteessa opetussuunnitelmissa määritettyihin tavoitteisiin. Lisäksi keskeisiä tekijöitä ovat monisyiset vuorovaikutussuhteet lasten, aikuisten, huoltajien ja henkilöstön kesken sekä eri osapuolten osallisuuden kokemukset. Kuten laatu yleensäkin, myös prosessitekijät ovat vahvasti sidottuja tiettyyn aikaan, paikkaan ja kulttuuriseen todellisuuteen.

Varhaiskasvatuksen pedagoginen toiminta on prosessilaadun ydintekijä, jolla on useita alatekijöitä.

- Pedagoginen toiminta rakentuu suunnitelmalliselle kasvatuksen, opetuksen ja hoidon kokonaisuudelle, jossa laadun takeena ovat lasten perustarpeiden huomioiminen ja kehityksen, oppimisen ja hyvinvoinnin tukeminen.
- Prosessin laatuun vaikuttavat pedagogisen toiminnan sisällölliset suuntaukset ja käsitys lapsesta oppijana.
- Varhaiskasvatuksen pedagogista toimintaa ohjaavat laaja-alaisen osaamisen tavoitteet ja oppimisen prosessien tukeminen, joihin lukeutuvat ajattelu ja oppiminen; kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu; itsestä huolehtiminen ja arjen taidot; monilukutaito ja tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen; osallistuminen ja vaikuttaminen.
- Pedagogisen toiminnan laatuun vaikuttavat perustavanlaatuisella tavalla johtaminen ja ammatillisuuden todentava, käytännöksi muuntava organisaation toimintakulttuuri.

Kuvio 2. Varhaiskasvatuksen laadun, arvioinnin ja kehittämisen malli

1.3 Arvot

Arvot kertovat siitä, mitä hyvän varhaiskasvatuksen tulisi tavoitella. Arvot ohjaavat kaikkea toimintaa ja ilmaisevat käsitystä hyvästä varhaiskasvatuksesta. Varhaiskasvatuksen arvot tehdään näkyviksi ja konkreettisiksi toimintaa ohjaaviksi päämääriksi varhaiskasvatuksen laadun indikaattoreina, joiden avulla edelleen varmistetaan arvojen operationalisoituminen toiminnaksi. Varhaiskasvatuksen laatua määriteltäessä keskiöön nousee näkemys *lapsuuden itseisarvosta*, jonka mukaan jokainen lapsi on ainutlaatuinen ja arvokas omana itsenä. Tärkeitä arvoja ovat myös *ihmisenä kasvaminen, lapsen oikeudet, yhdenvertaisuus, tasa-arvo ja moninaisuus, perheiden monimuotoisuus sekä terveellinen ja kestävä elämäntapa*.

Toiminta-ajatuksenamme on edistää lasten kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä ja oppimista yhteistyössä huoltajien kanssa. Toiminta on pedagogisesti painottunut kasvatukseen, opetuksen ja hoidon kokonaisuus.

2 LAADUNHALLINTA – JA ARVIOINTI PAIKALLISELLA TASOLLA

Paikallisella tasolla arviointia toteutetaan itsearviointina, jolla tarkoitetaan järjestäjän tai yksityisen palveluntuottajan eri tavoin keräämää ja tuottamaa tietoa tuottamistaan palveluista, arviointitiedon käsittelyä, siitä tehtäviä johtopäätöksiä ja lopulta toiminnan, palvelujärjestelmän ja palveluverkon kehittämistä ja muuttamista. Itsearviointi on myös osa laadunhallintaa, etenkin osa johtamisjärjestelmää ja se on yksi johtamisen välineistä. Itsearviointin kautta saadaan myös tietoa toiminnasta, toimintakulttuurista sekä arvoista.

Kemijärven kaupungin varhaiskasvatuspalvelujen laadun- ja arvioinnin käsikirjassa pohjana on käytetty Karvin julkaisemaa Varhaiskasvatuksen laadun arvioinnin perusteet ja suositukset – asiakirjaa. (2018) Käsikirjaan on kuvattu paikalliset käytänteet ja linjaukset laadun ja arvioinnin nykytilasta ja kehittämisestä. Laadua kuvaavien indikaattorien valinnassa lähtökohtana ovat olleet lasten huoltajilta saatu ja kerätty tieto kehittämistarpeista sekä henkilöstön jo toteuttama itsearviointi toiminnastaan. Lähtökohtana on ollut myös paikalliseen varhaiskasvatussuunnitelmaan sekä esiopetuksen opetussuunnitelmaan kirjatut toiminnan arviointiin ja kehittämiseen liittyvät toimenpiteet ja vastuut.

Paikallisen arvioinnin rakenteet ovat kuvattuna arvioinnin vuosikellossa luvussa 5.

3 LAADUN RAKENNETEKIJÄT PAIKALLISELLA TASOLLA

Laadunhallinnan organisointi järjestetään kansallisella, paikallisella sekä pedagogisen toiminnan tasolla. Kansallisen tason arvioinnista vastaa Karvi (kansallinen koulutuksen arviointikeskus), jonka tehtävänä on varhaiskasvatuksen järjestäjien tukeminen laadunhallinnassa. Paikallisen eli kuntatason tehtävänä on laadun arvioinnin kokonaisuuden rakentaminen, ylläpitäminen ja kehittäminen. Kansallisen ja paikallisen tason vastuuhenkilönä toimii varhaiskasvatuspäällikkö. Pedagogisen toiminnan tasolla arviointi kohdistuu sekä yksikkö- että yksilötasolle. Vastuuhenkilönä yksikötasolla toimii lähiesimies yhdessä tiimien, varhaiskasvatuksen erityisopettajan ja varhaiskasvatuspäällikön kanssa. Yksilötasolla vastuuhenkilönä toimii varhaiskasvatuksen opettaja.

Paikallisella tasolla toimiva ja tarkoituksenmukainen johtamisjärjestelmä on keskeinen laadun rakennetekijä, jonka avulla voidaan luotsata organisaation kehittämistä ja muutoksia. Pedagogisen toiminnan tasolla johtajuus ja johtaja vaikuttaa siihen, millaista päiväkodin toiminta on. Vastuu itsearviointinista on koko henkilöstöllä oman tehtäväkuvansa mukaisesti.

Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen eri ammattiryhmien tehtäviin sisältyy vastuuta sekä osallistumista itsearviointiin seuraavasti:

Varhaiskasvatuspäällikkö toimii vastualueen esimiehenä

Tehtävänä:

- vastualueen johtaminen siten, että kaupungin valtuuston, hallituksen ja palvelualueen lautakunnan, kaupunginjohtajan ja palvelualuejohtajan asettamat tavoitteet saavutetaan
- vastualueen henkilöstöhallinnolliset tehtävät, päätöksenteko sekä varhaiskasvatuspalveluiden pedagogisen toiminnan johtaminen ja kehittäminen
- vastaa vastualueen toiminnasta, määrärahojen käytöstä ja kehittämistoiminnasta

Päiväkodin johtaja toimii päiväkodin lähiesimiehenä

Tehtävänä:

- vastaa päiväkodin pedagogisesta ja työjohtollisesta toiminnasta
- vastaa siitä, että varhaiskasvatus täyttää varhaiskasvatuslain asettamat vaatimukset

Varhaiskasvatuksen opettajalla on kokonaisvastuu lapsiryhmän pedagogisesta toiminnasta

Tehtävänä:

- ped.toiminnan suunnittelu, toteutuminen, arviointi, kehittäminen
- kehityksen/oppimisen tuki
- pedagoginen johtaminen

Varhaiskasvatuksen lastenhoitaja vastaa hoidon, kasvatuksen ja opetuksen toteuttamisesta yhdessä muun varhaiskasvatuksen henkilöstön kanssa. Osallistuu toiminnan arviointiin ja kehittämiseen.

Päiväkotiapulainen vastaa päiväkodin peruspalvelutehtävistä kuten ruokailuun ja vaatehuoltoon liittyvistä käytännön järjestelyistä. Osallistuu myös päivittäin lapsiryhmässä työskentelyyn.

Päiväkodissa työskentelevä perhepäivähoitaja osallistuu lapsiryhmässä hoidon, kasvatuksen ja opetuksen suunnitteluun, toteuttamiseen, arviointiin ja kehittämiseen.

Tehtävänä:

- lapsiryhmän ruokailuun liittyvät käytännön järjestelyt
- vaatehuolto
- yleinen siisteys

Varhaiskasvatuksen ohjaava opettaja on varhaiskasvatuspalveluiden resurssi tiimien ja päiväkodin johtajan käyttöön

Tehtävänä:

- antaa tiimille ohjauksellista tukea pedagogisen työskentelyn ohjaamiseksi, tukemiseksi ja vahvistamiseksi

Varhaiskasvatuksen erityisopettaja arvioin ja ohjaa henkilöstöä erityispedagogisissa asioissa ja lapsen tuen tarpeeseen vastaamisessa.

Tehtävänä:

- oppimisympäristöjen havainnoiminen ja arviointi
- varhaiserityiskasvatuksen kokonaisvaltainen suunnittelu, toteuttaminen, arviointi ja kehittäminen

3.1 Varhaiskasvatuksen riittävyys, saatavuus, saavutettavuus ja inklusiivisuus

Varhaiskasvatus on yhteiskunnallinen palvelu. Kunta on velvollinen järjestämään varhaiskasvatusta niin laajasti ja sellaisin toimintamuodoin kuin kunnassa on tarvetta. Tähän kuuluu asiakasryhmässä tulevien tarpeiden arvioiminen ja ennakointi sekä niiden vaikutukset pitkällä ja lyhyellä aikavälillä. Kaikki lapset voivat osallistua yhdessä varhaiskasvatukseen tuen tarpeista, vammaisuudesta tai kulttuurisesta taustasta riippumatta, toisin sanoen inklusioperiaatteen mukaisesti. Henkilöstö varmistaa lasten osallistumisen toimintaan taustastaan ja yksilöllisistä ominaisuuksista riippumatta.

Pedagogisen toiminnan tasolla varhaiskasvatuspäällikkö ja päiväkodin johtajat varmistavat, että paikalla on lain edellyttämä määrä henkilöstöä lasten määrään nähden, jotta lasten turvallisuus ja vuorovaikutussuhteiden pysyvyys taataan.

Paikallisesti tämä tarkoittaa seuraavia asioita:

- Päiväkotien lapsiryhmien rakennetta arvioidaan ja muutetaan tarvittaessa vastaamaan lasten ikäryhmittäisiä varhaiskasvatustarpeita, huomioiden myös vuorohoidon tarve.
- Tulevien tarpeiden arvioimisessa ja ennakoinneissa hyödynnetään väestöennusteita sekä elinkeinoelämän tarpeita ja muutoksia.

- Varhaiskasvatuspäällikkö ja päiväkodin johtajat varmistavat, että paikalla on lain edellyttämä määrä henkilöstöä lasten määrään nähden, jotta lasten turvallisuus ja vuorovaikutussuhteiden pysyvyys taataan.
- Varhaiskasvatuksen erityisopettaja vastaa yhdessä huoltajien, henkilöstön, esimiesten ja moniammatillisten toimijoiden kanssa siitä, että inkluusioperiaate toteutuu.

3.2 Varhaiskasvatusta ohjaava opetussuunnitelma

Varhaiskasvatussuunnitelma on keskeinen laadun rakennetekijä. Varhaiskasvatuslaki ja varhaiskasvatussuunnitelman perusteet sisältävät ne arvot, tavoitteet ja periaatteet, jotka ohjaavat velvoittaen varhaiskasvatusta eri tasoilla ja eri ikäryhmissä. Opetussuunnitelma sisältää kuvauksen niistä toiminnan sisällöistä, jotka tukevat lapsen kokonaisvaltaista kehitystä.

Paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma on laadittu siten, että se määrittelee, ohjaa ja tukee varhaiskasvatuksen järjestämistä paikallisesti. Suunnitelman pohjalta päiväkodit laativat vuosittain kehittämissuunnitelman. Suunnitelmaa arvioidaan säännöllisesti yhdessä henkilöstön, päiväkodin johtajan ja varhaiskasvatuspäällikön kanssa.

3.3 Henkilöstön perus- ja täydennyskoulutus sekä osaamisen kehittäminen

Täydennyskoulutuksen tarkoituksena on henkilöstön osaamisen vahvistaminen ja tukeminen. Täydennyskoulutuksen lähtökohtana ovat henkilöstön koulutus/osaamistarpeet, päiväkotien kehittämiskohteet ja koko varhaiskasvatuspalveluiden kehittämiskohde. Toimintakausittain laadittavassa varhaiskasvatuksen koulutussuunnitelmassa huomioidaan edellä mainitut asiat.

- Osaamisen kehittäminen:
  - Päiväkotiryhmien tiimipalaverit: pidetään viikoittain, pääpaino toiminnan arvioinnissa ja suunnittelussa, hyödynnetään yhteistä tiimipalaverirunkoa
  - Pedatiimit: päiväkodin varhaiskasvatuksen opettajien muodostama tiimi kokoontuu kerran kuukaudessa, mukana lisäksi varhaiskasvatuksen erityisopettaja, ohjaava opettaja sekä päiväkodin johtaja
  - Sisäinen koulutus: pedakahvilat, päiväkotien koulutukselliset työllat ja tiimipalaverit
  - Päiväkotien kehittämispäivät: kerran vuodessa
  - Ohjaava opettaja: henkilöstön pedagogisen osaamisen arvioiminen, kehittäminen ja vahvistaminen

3.4 Varhaiskasvatuspalvelujen ohjaus, neuvonta ja valvonta

Kunnan on järjestettävä varhaiskasvatukseen oikeutetun lapsen vanhemmille tai muille huoltajille neuvontaa ja ohjausta heidän käytettävissään olevista varhaiskasvatuspalveluista. Ohjauksessa on selvitettävä varhaiskasvatuksen eri toimintamuodot ja tarjolla olevat vaihtoehdot sekä muut seikat,

joilla on vaikutusta lapsen varhaiskasvatukseen järjestämiseen. Ohjausta ja neuvontaa annetaan päiväkodeissa sekä varhaiskasvatustoimistossa. Valvonta kuuluu varhaiskasvatuspäällikön tehtäviin.

3.5 Yhtenäinen koulutus- ja kasvatustjärjestelmä ja siirtymävaiheet

Varhaiskasvatus on osa suomalaista koulutusjärjestelmää sekä tärkeä vaihe lapsen kasvun ja oppimisen polulla. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden myötä varhaiskasvatus on kytketty tiiviisti osaksi elinikäisen kasvun ja oppimisen polkua sekä opetussuunnitelmien jatkumoa. Perusteista löytyy monia yhtymäkohtia esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelmiin. Suomalaisen kasvatust ja koulutusjärjestelmän yhtenäinen arvoperusta, käsitys lapsesta ja oppimisesta sekä laaja-alaisen osaamisen tavoitteista turvaavat lapsen näkökulmasta johdonmukaisesti etenevän opinpolun.

Lapsen siirtymävaiheita ovat; lapsen siirtyminen lapsiryhmästä tai päiväkodista toiseen, varhaiskasvatuksesta esiopetukseen sekä esiopetuksesta peruskouluun. Paikallisessa varhaiskasvatussuunnitelmassa on kuvattu eri siirtymävaiheiden käytännöt ja vastuut.

3.6 Varhaiskasvatustuksen työaikarakenteet ja -suunnittelu

Työaikarakenteet- ja suunnittelu vaikuttavat osaltaan siihen, missä määrin henkilöstön eri ammattiryhmät voivat toteuttaa suunnitelmallista varhaiskasvatustusta koulutustaan vastaavalla tavalla.

Työvuorosuunnittelussa varhaiskasvatustuksen opettajien työaika sijoittuu aikaan, jolloin lapsiryhmät ovat suurimmillaan ja toiminta aktiivisinta. Opettajien SAK-aika (opetus- ja kasvatustytön suunnitteluun, arviointi- ja kehittämistehtäviin varattu aika) suunnitellaan työvuorolistaan siten, että se on mahdollista toteuttaa porrastetusti lapsiryhmän toiminta huomioiden. Työvuorosuunnittelussa kiinnitetään huomiota henkilöstön mahdollisuuksiin vastata lasten yksilöllisiin tarpeisiin sekä mahdollistaa osallisuus. Työvuorosuunnittelulla pyritään myös takaamaan mahdollisimman pieni henkilöstön vaihtuvuus lapsiryhmässä.

3.7 Lapsiryhmän rakenne ja koko

Varhaiskasvatustlain (2018) mukaan lapsiryhmät ja tilojen suunnittelu ja käyttö tulee järjestää siten, että varhaiskasvatustukselle säädetyt tavoitteet voidaan saavuttaa. Valtioneuvoston asetuksessa varhaiskasvatustuksesta (2018) säädetään henkilöstömitoituksesta suhteessa lapsiryhmän lapsimäärään.

Paikallisesti päiväkodeissa on alle kolmevuotiaiden lasten ryhmiä, 3–5-vuotiaiden lasten ryhmiä, 1–5-vuotiaiden lasten ryhmiä sekä esiopetusryhmiä. Vuorohoito on keskitetty Jyväskylänpuiston päiväkottiin, jossa on kaksi 1–5-vuotiaiden lasten vuorohoitoryhmää. Ryhmärakenteita muutetaan tarvittaessa vastaamaan lasten ikäryhmittäisiä varhaiskasvatustarpeita. Käytännössä tämä tarkoittaisi esimerkiksi sitä, että mikäli alle kolmevuotiaita lapsia on hakemassa varhaiskasvatustukseen enemmän kuin heille on tarjolla päiväkotipaikkoja, niin voidaan muuttaa jokin lapsiryhmistä sisarusryhmäksi, jolloin saadaan lisättyä pienten lasten päiväkotipaikkoja.

3.8 Varhaiskasvatuksen oppimisympäristöt

Tilojen terveellisyys ja toiminnallisuus luovat laadukkaana oppimisympäristön fyysiset lähtökohdat. Tilojen toiminnallisuus ei kuitenkaan yksistään takaa laadukasta pedagogiikkaa, vaan viime kädessä pedagoginen suunnittelu ratkaisee sen, millaiseksi toiminta muodostuu ja millaisena lapsi toiminnan tilassa kokee. Lapset ovat aktiivisia toimijoita oppimisympäristöjä arvioitaessa, suunniteltaessa ja rakennettaessa. Oppimisympäristön tiloja muunnellaan tavalla, joka mahdollistaa monipuolisen liikumisen sekä rauhallisen leikin ja levon. Oppimisympäristöjä arvioidaan säännöllisesti siihen käytettävällä menetelmällä. (Varhaiskasvatusympäristön arviointi /Ediva).

Varhaiskasvatuksen eri oppimisympäristöt ovat kuvattuna alle olevassa taulukossa.

Fyysinen ympäristö	Psyykinen ympäristö	Sosiaalinen ympäristö	Emotionaalinen ympäristö	Kognitiivinen ympäristö
Lähiympäristö Oppimisympäristön tilat Kestävä kehitys Oppimisympäristön materiaalit ja välineet Esteettisyys Lapsen ja aikuisen fyysinen turvallisuus	Aikuisen sensitiivisyys Rajat ja säännöt Kannustava ja kiireetön ilmapiiri Leikki- ja työskentelyrauha Kasvattajan ammattitaito Aikaa lapselle Lapsen ja aikuisen psyykinen turvallisuus	Pienryhmätoiminta Vuorovaikutustaidot Toisen huomioon ottaminen Leikin tukeminen Verkostoituminen Ystävyyssuhteiden tukeminen	Itsetunnon tukeminen Tunnetaitojen harjoittelu Erilaisuuden hyväksyminen Tunteiden tunnistaminen, ilmaiseminen ja hallitseminen	Oppimishalun ja – valmiuksien tukeminen Lapsen oppimisen yksilöllisyyden huomioiminen Kokemuksellisuus Leikin hyödyntäminen oppimisessa

Taulukko 1. Varhaiskasvatuksen oppimisympäristöt

4 LAADUN PROSESSITEKIJÄT PAIKALLISELLA TASOLLA

Paikallisella tasolla prosessitekijöissä arvioidaan erilaisiin vuorovaikutustilanteisiin vaikuttavia arviointi- ja kehittämistehtäviä sekä pedagogiseen toimintaan liittyvää suunnittelua, dokumentointia sekä johtamista. Pedagogisen toiminnan tasolla arviointi kohdistuu sekä yksikkö- että yksilötasolle. Arvioinnin kohteena voi olla muun muassa henkilöstön vuorovaikutus lasten kanssa, lapsiryhmässä vallitseva ilmapiiri, pedagogiset työtavat sekä toiminnan sisältö ja oppimisympäristöt.

Yksilötasolla arviointi tarkoittaa lasten varhaiskasvatussuunnitelmiin kirjattujen tavoitteiden toteutumista, mikä tukee lapsen oppimista ja hyvinvointia. Myös lasten ja huoltajien osallisuuden lisääminen ovat keskeisiä tekijöitä sekä laadun rakenne- että prosessitekijöissä.

4.1 Henkilöstön ja lapsen välinen vuorovaikutus

Lapsen ja aikuisen välinen vuorovaikutus on varhaiskasvatustyön keskeinen laadun prosessitekijä. Varhaiskasvatustoiminta toteutetaan päivittäin kokoontuvissa toiminnallisissa pienryhmissä, jotka mahdollistavat hyvän vuorovaikutuksen. Pienryhmätoiminta vaikuttaa lapsen ja henkilöstön hyvinvointiin myönteisesti. Pienryhmässä lapsella on mahdollisuus saada paremmin yksilöllistä huomiota ja kannustusta päivittäin kuin toimiessa koko päivän ajan koko lapsiryhmän kanssa. Pienryhmätoiminta tukee myös henkilöstön mahdollisuuksia havainnoida ja dokumentoida lasten vahvuuksia ja tuen tarpeita. Pienryhmätoiminta tukee ja vahvistaa myös lasten keskinäisiä suhteita.

Lasten osallisuutta vahvistetaan kannustamalla heitä tutkimaan ja pohtimaan asioita, antamalla mahdollisuuksien mukaan suunnitella ja toteuttaa heidän omia projektejansa ja osallistumalla päätöksentekoon.

4.2 Pedagoginen suunnittelu, dokumentointi, arviointi ja kehittäminen

Varhaiskasvatuksen pedagoginen suunnittelu, dokumentointi, arviointi ja kehittäminen muodostavat lähtökohdan laadukkaan varhaiskasvatuksen toteuttamiselle. Kemijärven paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma, lasten varhaiskasvatussuunnitelmat, ryhmävasut sekä kasvunkansiot ohjaavat pedagogisen toiminnan suunnittelua. Pedagogisen toiminnan suunnittelun osana toimivat myös henkilöstön tekemät havainnot lasten laaja-alaisen osaamisen osa-alueista.

Päiväkodeissa toimivat ryhmäkohtaiset tiimit, joissa jokainen työntekijä osallistuu toiminnan suunnitteluun, kehittämiseen ja arviointiin. Toimintakauden alkaessa syksyllä on jokaisen päiväkodin oma suunnittelu- ja kehittämispäivä, ja keväällä arviointipäivä kuluneesta toimintakaudesta.

Lasten osallistuminen pedagogisen toiminnan suunnitteluun mahdollistetaan muun muassa pienryhmissä. Havaintojen lisäksi lasten kanssa keskustellaan arjen eri tilanteissa. Lasta kuunnellaan herkällä korvalla, jotta lasten ääni saadaan kuuluviin toimintaa suunniteltaessa. Lasten kanssa toimintaa suunnitellaan ja arvioidaan myös lasten palaverissa. Koteihin tiedotetaan ryhmän toiminnasta vähintään kerran kuukaudessa sähköpostitse. Vanhempainilloissa sovitaan, millä tavalla ryhmän tiedottaminen tapahtuu.

Huoltajien osallistuminen pedagogisen toiminnan suunnitteluun tapahtuu vanhempainilloissa, asiakyselyissä sekä oman lapsen varhaiskasvatussuunnitelma keskusteluissa. Huoltajien mielipiteiden tulee näkyä ryhmän toiminnassa, ja he osallistuvat toiminnan suunnitteluun hyödyntämällä eri viestintäkanavia.

Pedagogisen toiminnan suunnittelun ja toteutumisen seuranta ja arviointia tehdään säännöllisesti ryhmäkohtaisissa tiimeissä hyödyntäen erilaisia arviointilomakkeita. Tiimipalaverissa käytetään tiimipalaverirunkoa, jonka yhtenä osana on arviointi. Huoltajien kanssa seuranta ja arviointia toteutetaan lapsen vasukeskusteluissa, joissa käytetään hyödyksi lapsen kasvunkansiota sekä lapsesta tehtyjä havaintoja. Lasten kanssa arviointia toteutetaan esimerkiksi haastatteluin, keskusteluin sekä havainnoimalla tai muulla ikä- ja kehitystasoon soveltuvalla menetelmällä. Pedagoginen dokumentointi toimii myös henkilöstön itsearviointin pohjana. Dokumentointi lisää toiminnan suunnittelmalisuutta ja johdonmukaisuutta. Jokaisella tiimillä on käytössään valmiita työvälineitä havainnointia ja dokumentointia varten.

4.3 Pedagoginen toiminta ja oppimisympäristöt

Pedagoginen toiminta rakentuu suunnitelmalliselle kasvatuksen, opetuksen ja hoidon kokonaisuudelle, jonka ytimessä ovat lasten perustarpeiden huomioiminen sekä kehityksen, oppimisen ja hyvinvoinnin tukeminen. Varhaiskasvatuksen fyysinen ja psyykinen oppimisympäristö ja siinä henkilöstön ja lasten yhdessä toteuttama monipuolinen toiminta kannustaa lapsia leikkimään, liikkumaan, tutkimaan, luomaan ja ilmaisemaan ja sitä kehitetään edelleen yhdessä lasten kanssa. Koko yksikön yhteinen ja dynaaminen toimintakulttuuri vaikuttaa sekä henkilöstön että lasten kokemukseen oppimisympäristössä.

Lapsilla on mahdollisuus osallistua oppimisympäristönsä suunnitteluun ja muuttamiseen. Henkilöstön tehtävänä on tarjota lapsille erilaisia tilanteita tulla kuulluksi suunnittelussa ja toteutuksessa.

4.4 Johtaminen pedagogisen toiminnan tasolla

Varhaiskasvatuksen johtamisessa korostuu perustehtävän ymmärtäminen ja sen perusteella varhaiskasvatushenkilöstön (tiimin) yhteisesti rakentuneen pedagogisen näkemyksen siirtäminen varhaiskasvatuksen käytäntöön, korkealaatuiseksi pedagogiseksi toiminnaksi. Päiväkodin johtaja vastaa siitä, että päiväkodissa toteutettava varhaiskasvatus täyttää lain asettamat vaatimukset. Johtaja vastaa myös henkilöstön osaamisen johtamisesta ja kehittämisestä yhteistyössä varhaiskasvatuspäällikön kanssa.

Pedagogisen toiminnan tasolla varhaiskasvatuksen opettaja vastaa lapsiryhmänsä pedagogiikasta, sen suunnittelusta, tavoitteellisesta toteutumisesta ja arvioinnista.

4.5 Vertaisvuorovaikutus ja ryhmän ilmapiiri

Lasten vertaissuhteet ja vuorovaikutus kavereiden kanssa ovat keskiössä varhaiskasvatuksen lainsäädännön tavoitteissa, jaetussa arvopohjassa sekä varhaiskasvatuksen toteuttamisessa, ja niillä on lapsille merkittävä itseisarvo arjen toiminnassa. Positiiviset vertaissuhteet ja vertaisten hyväksyntä

edistävät lapsen sosiaalista ja emotionaalista kehitystä ja tukevat vuorovaikutustaitojen kehittymistä. Ne voivat myös merkittäväällä tavalla toimia lasta syrjäytymiseltä suojaavina tekijöinä.

Käytössä on kiusaamisen ehkäisyn- suunnitelma sekä erilaisia menetelmiä tunne- ja kaveritaitojen tukemiseksi. Erityisesti toimintakauden alussa kiinnitetään huomiota lapsiryhmän ryhmytymiseen sekä lasten vuorovaikutustaitojen vahvistamiseen.

4.6 Henkilöstön keskinäinen vuorovaikutus ja monialainen yhteistyö

Varhaiskasvatuksessa toimii useita eri ammattiryhmiä ja niiden muodostamia tiimejä, keskeisimpänä lapsiryhmän tiimi. Muita tiimejä ovat esimerkiksi eri ammattiryhmien tiimit, jotka arvioivat ja suunnittelevat pedagogista toimintaa. Lapsiryhmän tiimin hyvinvointi heijastuu aina lapsiryhmään ja lasten toimintaan.

Henkilöstön ja lasten välisen vuorovaikutuksen on havaittu olevan laadukkaampaa päiväkodeissa, joiden toimintakulttuuri on rakentavaa sekä monipuolista ja joissa henkilöstölle on tarjolla riittävästi mahdollisuuksia jatkuvaan ammatillisen kehittymiseen.

Keskeistä henkilöstön välisessä vuorovaikutuksessa on paikalliseen varhaiskasvatussuunnitelmaan linjattujen käytäntöjen toteuttaminen päiväkodeittain ja tiimeittäin (tiimipalaverit ym. yhteistyökäytänteet). Tarvittaessa tiimeillä ja päiväkodeilla on lisäksi mahdollisuus ulkopuoliseen työnohjaukseen vuorovaikutuksen vahvistamiseksi.

4.7 Henkilöstön ja huoltajien välinen vuorovaikutus

Varhaiskasvatuksen prosessien laatuun vaikuttaa välitön, luottamuksellinen ja tasavertainen vuorovaikutus varhaiskasvatushenkilöstön ja lasten huoltajien välillä, joka parhaimmillaan avartaa molempien osapuolten näkökulmia kasvatuksesta ja kehityksestä ja toimii linkkinä varhaiskasvatuksen ja kodin välillä. Huoltajien merkityksellinen osallistuminen oman lapsensa varhaiskasvatukseen voi siten omalta osaltaan parantaa varhaiskasvatuksen laatua.

Huoltajien osallisuutta ja mahdollisuuksia vaikuttaa lapsensa varhaiskasvatuspäivään ja -toimintaan on kehitetty useamman toimintakauden aikana. Huoltajat saavat lapsiryhmistä viikkosuunnitelman tai -kirjeen, jossa on kuvattu lapsiryhmän tulevaa toimintaa ja varhaiskasvatuksen tavoitteita. Huoltajilta kerätään lisäksi palautetta ja ideoita erilaisilla asiakaskyselyillä.

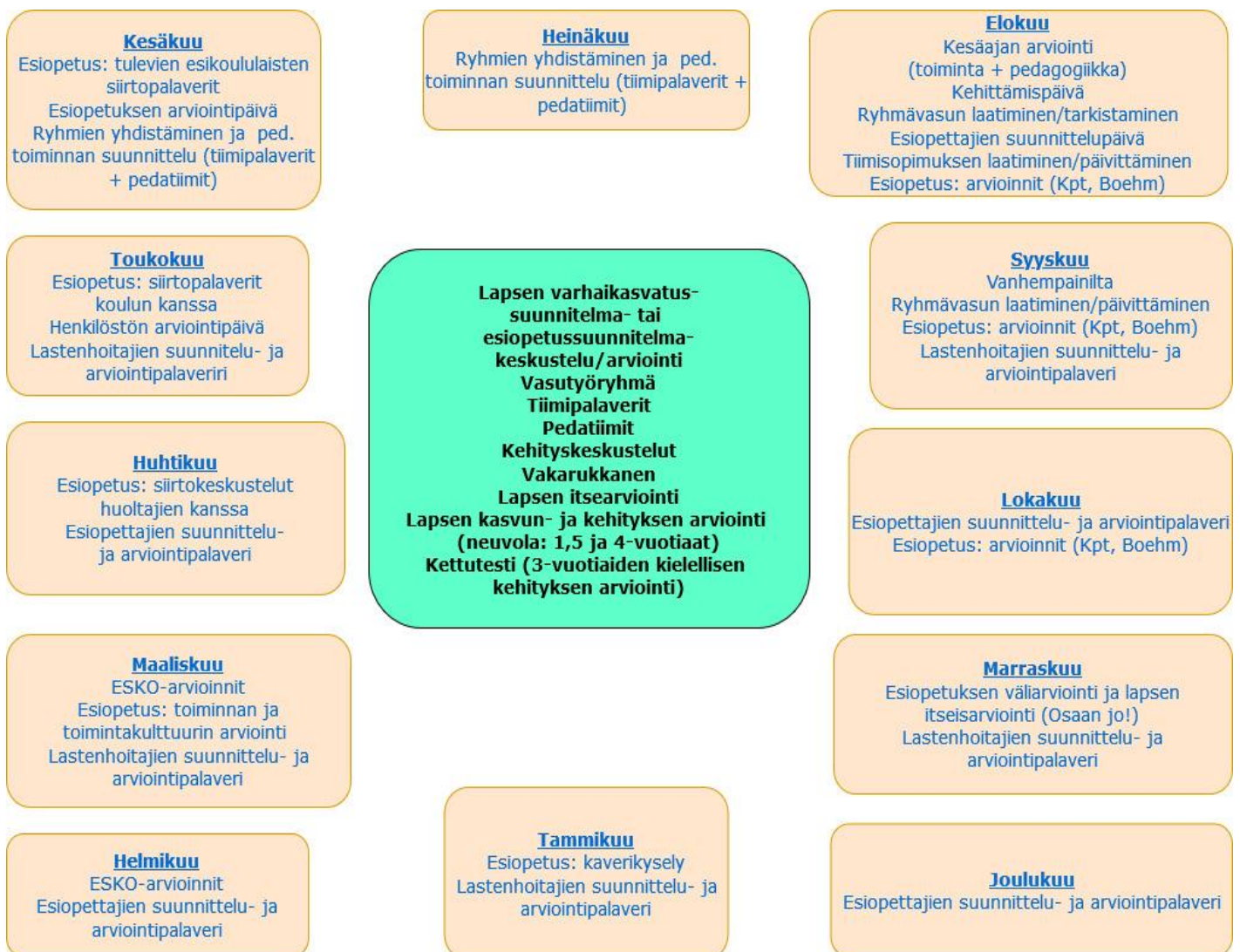
Tiedottaminen huoltajille tapahtuu pääsääntöisesti sähköisesti sähköpostin tai Wilman välityksellä. Arjen tilanteiden tiedottamisessa korostuu päivittäiset kohtaamiset sekä erilaiset viestit (vaka mukana-sovellus, tekstiviestit).

5 ARVIOINNIN VUOSIKELLO

Vuosikello ohjaa varhaiskasvatuksen henkilöstöä toteuttamaan arviointia suunnitelmallisesti ja tavoitteellisesti. Vuosikellon tehtävänä on tukea ja ohjata varhaiskasvatuksen järjestämistä, toteuttamista ja kehittämistä sekä edistää laadukkaan ja yhdenvertaisen varhaiskasvatuksen toteutumista Kemijärvellä.

Vuosikellon keskelle on koottu ne arvioinnit, joita toteutetaan säännöllisesti koko toimintakauden aikana. Ulkokehälle on koottu ne arvioinnit, joita tehdään edellä mainittujen lisäksi eri kuukausina toimintakauden aikana. Osa arvioinneista toistuu tässäkin kuukausittain tai useamman kerran toimintakauden aikana. Tekstissä on myös avattu eri työryhmien tehtäviä.

Kuvio 3. Arvioinnin vuosikello

5.1 Vakaruukkanen

Vakaruukkanen on varhaiskasvatuspäällikön, päiväkotien esimiesten ja varhaiskasvatuksen erityisopettajan muodostama työryhmä, jonka tehtävänä on varhaiskasvatuspalvelujen toiminnan suunnittelu, arviointi ja kehittäminen. Työryhmä kokoontuu säännöllisesti ja kokouksiin osallistuu tarvittaessa myös muita asiantuntijoita. Työryhmän koollekutsujana ja puheenjohtajana toimii varhaiskasvatuspäällikkö. Kokousten pöytäkirjat käydään läpi päiväkotien työpaikkakokouksissa, jotta henkilöstö saa tiedon vastualueen asioista ja saa myös mahdollisuuden osallistua ja vaikuttaa.

5.2 Pedatiimit

Varhaiskasvatuksen opettajat ja päiväkodin johtaja muodostavat päiväkodeittain pedatiimit. Mukana ovat tarvittaessa myös varhaiskasvatuksen erityisopettaja ja ohjaava opettaja. Pedatiimien tehtävänä on yksikön pedagogisen toiminnan suunnittelu, arviointi ja kehittäminen.

5.3 Vasutyöryhmä

Työryhmän tehtävänä on päiväkotien pedagogisen toiminnan kehittäminen muun muassa vastamalla erilaisten toimintaa ohjaavien asiakirjojen työstämisestä, kuten paikallisesta varhaiskasvatussuunnitelmasta ja laadunhallinnan- ja arvioinnin käsikirjasta. Työryhmän koollekutsujana ja puheenjohtajana toimii varhaiskasvatuspäällikkö, ja jäsenet kuuluvat päiväkotien eri ammattiryhmiin.

6 LAATUKÄSIKIRJAN KÄYTTÖOHJEET

Varhaiskasvatuspalvelujen paikallisesti sovitut arviointikäytännöt toimintavuosille 2020-2022

Laadun rakennetekijöistä on valittu kaksi seuraavaa indikaattoria, joiden avulla varhaiskasvatusta ja esiopetusta arvioidaan ja kehitetään. (kuvattu alla).

Arviointikohteena ensimmäisenä on lasten siirtyminen kotihoidosta varhaiskasvatukseen sekä lapsen siirtymät lapsiryhmästä/ päiväkodista toiseen. Huoltajille tehdään asiakaskysely (11/12(2020)), jossa kartoitetaan heidän kokemuksiaan ja toiveitaan siirtymisessä kotihoidosta varhaiskasvatukseen. Henkilökunta puolestaan arvioi siirtymää arviointityökaluilla. Huoltajien kyselytulosten sekä henkilöstön arvioinnin pohjalta kehitetään siirtymää huomioiden paikalliseen varhaiskasvatussuunnitelmaan kirjatut toimintaohjeet. Lasten siirtymiä lapsiryhmästä toiseen arvioidaan ensisijaisesti henkilöstön käyttämien arviointityökalujen kautta.

Esiopetuksesta perusopetukseen siirtymä on linjattu Esiopetuksen paikalliseen opetussuunnitelmaan (2020).

Henkilöstön perus- ja täydennyskoulutusta sekä osaamisen kehittämistä arvioidaan koko ajan, mutta systemaattinen arviointi aloitetaan v.2021 aikana.

Varhaiskasvatuspalvelujen laadun rakennetekijät toimintavuosille 2020-2022:

Henkilöstön perus- ja täydennyskoulutus sekä osaamisen kehittäminen

Indikaattori:

Varhaiskasvatuksen henkilöstön täydennyskoulutus ja muu ammatillisen osaamisen kehittäminen ovat suunnitelmallisia ja perustuvat osaamisen todennettuihin kehittämistarpeisiin. Täydennyskoulutukseen kannustetaan ja siihen luodaan mahdollisuuksia.

Kriteerit:

Henkilöstö osallistuu täydennyskoulutuksiin vähintään 1pv/vuosi

Kriteerit:

Henkilöstön koulutustarpeet- ja toiveet kysytään toimintakausittain

Kriteerit:

Koulutukset ovat kohdennettu sekä koko henkilöstölle että ammattiryhmittäin

Arviointityökalu:

Jokainen työntekijä on käynyt täydennyskoulutuksessa toimintavuoden aikana

Kyllä/ei

Arviointityökalu:

Koulutustarpeet- ja toiveet on kartoitettu toimintavuoden alussa
Kyllä/ei

Arviointityökalu:

Täydennyskoulutuksia on tarjottu henkilöstön tarpeen pohjalta

Kyllä/ei

Taulukko 2. Laadun rakennetekijät

**Varhaiskasvatuspalvelujen laadun rakennetekijät
toimintavuosille 2020-2022**

Yhtenäinen koulutus- ja kasvatusjärjestelmä ja siirtymät

Indikaattori:

Lasten siirtymät kotoa varhaiskasvatukseen, varhaiskasvatuspalvelujen sisällä sekä edelleen esiopetukseen ja perusopetukseen suunnitellaan ja toteutetaan niin, että lasten oppimispoluista muodostuu sujuva ja tasa-arvoinen jatkumo.

Kriteeri:

Siirtymät on mallinnettu, ja ne toteutetaan kaikissa yksiköissä ohjeistuksen mukaan

Kriteeri:

Siirtymiselle kotihoidosta varhaiskasvatukseen on varattu riittävän monta tutustumiskäyntiä

Kriteeri:

Henkilöstö on valmistellut tutustumiskäynnit etukäteen tavoitteena lapsen turvallisuudentunteen vahvistaminen, vahvuuksien ja tuen tarpeiden huomioiminen sekä huoltajien tukeminen

Arviointityökalu:

Siirtymät toteutuivat ohjeistuksen mukaisesti
Kyllä/ei

Arviointityökalu:

Tutustumiskäyntien lukumäärää pohdittiin yhdessä huoltajien kanssa
Kyllä/ei

Arviointityökalu:

Tiimi valmistelee tutustumiskäynnit etukäteen
Kyllä/ei

Taulukko 3. Laadun rakennetekijät

6.2 Varhaiskasvatuksen laadun prosessitekijät toimintavuosille 2020 - 2022

Laadun prosessitekijöistä on valittu kaksi seuraavaa indikaattoria, joiden avulla varhaiskasvatusta ja esiopetusta arvioidaan ja kehitetään. (kuvattu alla).

Arviointikohteena ensimmäisenä on henkilöstön ja lapsen välinen vuorovaikutus. Henkilöstö dokumentoi vuorovaikutustilanteita, tehostaa pienryhmätoimintaa sekä vahvistaa lasten osallisuutta. Osallisuuden arvioinnissa voidaan käyttää työvälineenä Lasten osallisuuden arviointia (Ediva).

Kyseisten menetelmien pohjalta päiväkotien tiimit yhdessä päiväkodin johtajan kanssa tekevät kehittämissuunnitelmansa, jolla vahvistetaan ja tuetaan henkilöstön ja lapsen välistä vuorovaikutusta. Arviointi ja kehittämistyö aloitetaan v. 2021 alkupuolella.

Henkilöstön ja huoltajien välistä yhteistyötä kehitetään koko ajan, mutta systemaattinen kehittäminen aloitetaan v.2021 aikana.

**Varhaiskasvatuspalvelujen laadun prosessitekijät
toimintavuosille 2020-2022**

Henkilöstön ja lapsen välinen vuorovaikutus

Indikaattori:

Vuorovaikutus on myönteistä, välittävää, kannustavaa ja hellää. Henkilöstö sitoutuu lapseen ja lapsiryhmään.

Kriteeri:

Jokainen ryhmän
työntekijä huomioi kaikki
paikalla olevat ryhmän
lapset

Kriteeri:

Toiminnalliset
pienryhmät toimivat
päivittäin

Kriteeri:

Lapsen tarpeisiin
vastataan
yksilöllisesti

Kriteeri:

Lapsen kanssa
keskustellaan
päivittäin

Arviointityökalu:

Jokainen työntekijä
huomioi jokaisen
lapsen

Kyllä/ei

Arviointityökalu:

Pienryhmät toimivat
päivittäin

Kyllä/ei

Arviointityökalu:

Lapsen
tarpeet/mielenkiinnon
kohteet ovat
henkilöstön tiedossa

Kyllä/ei

Arviointityökalut:

Kyllä/ei

Taulukko 4. Laadun prosessitekijät

**Varhaiskasvatuspalvelujen laadun prosessitekijät
toimintavuosille 2020-2022**

Henkilöstön ja huoltajien välinen vuorovaikutus

Indikaattori:

Huoltajien osallisuus varhaiskasvatuksen suunnitteluun, toimintaan ja arviointiin mahdollistetaan. Erilaisia kasvatusyhteistyön muotoja ja toimintatapoja suunnitellaan yhdessä huoltajien kanssa.

Kriteeri:

Huoltajien osallisuutta vahvistetaan lähettämällä lapsiryhmän viikkosuunnitelma etukäteen

Kriteeri:

Lapsen päivästä on havainnoitu ja kirjattu/dokumentoitu huoltajille kerrottavaksi

Kriteeri:

Huoltajien kohtaamiset haku- ja tuontitilanteet ovat kiireettömiä ja niihin on varattu riittävästi aikaa

Arviointityökalu:

Toiminna viikkosuunnitelma on luotu joka viikko ja jaettu

Kyllä/ei

Arviointityökalu:

Jokaisesta lapsesta on havainto/dokumentti huoltajalle kerrottavaksi

Kyllä/ei

Arviointityökalu:

Lapsen haku- ja tuontitilanteet ovat kiireettömiä

Kyllä/ei

Taulukko 5. Laadun prosessitekijät